

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

† *Martin Dibelius*

Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1947 ἀπεβίωσεν ἐν ἡλικίᾳ 64 ἐτῶν, ὑποκύψας εἰς βροτολοιγὸν νόσον, θῦμα τῶν στερήσεων, ὁ κορυφαῖος τῶν ἐπιζώντων διαμαρτυρομένων Γερμανῶν ἐρευνητῶν τῆς Κ. Διαθήκης, ὁ Martin Dibelius, τακτικὸς καθηγητῆς ἐπὶ 32 ἔτη ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Χαϊδελβέργης, οὗ διτέλεσε καὶ πρύτανις ἤδη τῷ 1927—28 καὶ 28—29, καὶ τακτικὸν μέλος τῆς αὐτόθι ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν. Καταγόμενος ἐξ εὐπόρου ἱερατικῆς οἰκογενείας (ὁ πατὴρ του ἦτο ἐφημέριος τῆς σαξωνικῆς αὐλῆς τῆς Δρέσδης) καὶ πεπρωκισμένος δι' ἐκτάκτων πνευματικῶν χαρισμάτων, ἔσχεν ἀφθονα τὰ μέσα τῆς ἀμφιλαφοῦς καὶ δὴ καὶ φιλολογικῆς μορφώσεως. Ἀρξάμενος τῆς εἰδικῆς ἐνασχολήσεως περὶ τὴν ἐπιστήμην τῆς Π. Α., εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεφέρετο καὶ ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐπιστημονικὴ ἐργασία (Die Lade Jahves 1906), δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐλκυσθῆ καὶ ἀπορροφηθῆ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης τῆς Κ. Α., ἣς διτέλεσε κατ' ἀρχὰς ὑφηγητῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1915 τακτικὸς καθηγητῆς ἐν τῷ τῆς Χαϊδελβέργης. Ἐν τῇ καλλιιεργείᾳ τῆς ἐπιστήμης ταύτης διεκρίθη ὁ D. ὡς ρηξικέλευθος καὶ γόνιμος ἐρευνητής. Ἐν πρώτοις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐπιφανοῦς διδασκάλου του H Gunkel ὑπῆρξεν οὗτος, διὰ τοῦ ἐν ἔτει 1919 δημοσιευθέντος ἔργου του Die Formgeschichte des Evangeliums (β' ἔκδ. 1933), εἰς τῶν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς Κ. Α. εἰσηγητῶν τῆς λεγομένης Formeschichliche Methode (ἱστορικομορολογικῆς μεθόδου), ἣν ὁ Gunkel εἶχεν εἰσηγηθῆ καὶ ἐφαρμόσει ἤδη ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ καὶ τὴν ὁποίαν ἐφηρμοσμένην ἐν τῇ Κ. Α. κατέστησε καὶ ἔξω τῆς Γερμανίας εὐρέως γνωστήν, εἴτις καὶ ἄλλος, ὁ Dibelius, ὄχι μόνον διὰ τῆς ἀγγλιστὶ μεταφρασθείσης εἰρημένης ἐργασίας του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς δημοσιεύσεως εἰδικῆς μελέτης ἐν τῷ Harvard Theolog. Review καὶ διὰ σειρᾶς παραδόσεων, αἷς προσκληθεὶς ἐποικήσατο ἐν γαλλικαῖς, ἀγγλικαῖς, καὶ ἀμερικανικαῖς θεολογικαῖς σχολαῖς. Ἐπίσης διεκρίθη ὁ Dib. καὶ ὡς ἐρμηνευτῆς τῆς Κ. Α., δημοσιεύσας ἐν μὲν τῇ σειρᾷ τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Meyer περισπουδάστον ὑπόμνημα εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰακώβου, ἐν δὲ τῇ σειρᾷ τοῦ Lietzmann τὰ ἐπανειλημμένως ἐκδοθέντα ὑπομνήματά του εἰς τὰς πρὸς Θεσσαλονικεῖς, τὰς τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τὰς ποιμαντικὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων πολυαριθμῶν δημοσιευμάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ ἀρχεγόνου χριστιανισμοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ Die Geisterwelt im Glauben des Paulus, Evangelium und Welt, Die Botschaft von Jesus Christus, Rom und

die Christen im ersten Jahrhundert, ἀλλὰ καὶ εἰς γενικώτερα θεολογικὰ ζητήματα, ὡς τὸ *Wozu Theologie?* (1914) κ. ἄ., κατέστη εὐρύτατα καὶ εὐφημότατα ἀνὰ σύμπαντα τὸν θεολογικὸν κόσμον τὸ ὄνομα τοῦ Dibelius, ὡς ἐρευνητοῦ ἐλευθεριάζοντος μὲν, εὐσυνειδήτου δὲ καὶ σεβαστοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀντιπρονοῦντας. Εἶναι δ' ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι μετὰ τῆς ἐλευθεροφροσύνης συνεδύαζεν ὁ ἀνὴρ καὶ θερμότητα θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ πίστεως, ἣν ἐμπράκτως διειργάνασε μάλιστα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βαρείας νόσου του. Παραλλήλως πρὸς τὸ ἀδιάπτωτον ἐπιστημονικόν του διαφέρον ἐξεδήλωσε ζωηρότατον διαφέρον καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν καὶ εκπαιδευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἐπιζητημάτων διὰ πολυαρίθμων ἄρθρων του δημοσιευθέντων ἐν ποικίλοις, ὀνομαστοῖς δὲ περιοδικοῖς καὶ μεγάλαις ἡφμερίσιν, ὡς ἡ *Vossische Zeitung* κ. ἄ.

Τὸ ὑπὲρ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων διαφέρον του ὠδήγησε τὸν D. εἰς τὴν λεγομένην *οἰκουμενικὴν κίνησιν*, ἧς ἤδη ἀπὸ τοῦ 1927 καὶ μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς του μετέσχεν ἐνεργῶς καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ κατέλαβεν ἐπιφανῆ θέσιν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ ὡς προεδρεύων ἀντιπρόεδρος τῆς *Theologen-Kommission* τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τοῦ Πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὑπὸ τὴν τελευταίαν του ταύτην ιδιότητα ὑπῆρξεν ὁ διοργανωτὴς καὶ ἡ ψυχὴ τῶν δύο μοναδικῶν θεολογικῶν συνεδρίων, τῶν ἀπαρτιζομένων ἐκ θεολόγων τῆς Ἀσείας καὶ τῆς Ἀνατολῆς, τῶν ἀποκληθεισῶν *Ostwestliche Theologen-konferenzen* ἐν *Novisad* (1929) καὶ Βέρνη (1930), εἰς ἃ εἶχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωπήσωμεν τὴν ἑλληνικὴν θεολογίαν καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐν μὲν τῇ α' ἐξητάσθησαν τὰ ἐρμηνευτικὰ προβλήματα τῆς πρὸς Φιλιππησίους, ἐν δὲ τῇ β' τὰ τῆς πρὸς Ἐφesoῦς ἐπιστολῆς, συμμετεχόντων εἰδικῶν ἐρευνητῶν τῆς περιοπῆς τοῦ *Glubokowsky* καὶ τοῦ *Besobrasow*, τοῦ *C. Dodd* καὶ τοῦ *K. Beth*, τοῦ *K. L. Schmidt* καὶ τοῦ *W. Michaelis*, τοῦ *Clavier* καὶ τοῦ *Gaugler*. Πόσον γόνιμα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς θεολογικῆς συνεργασίας ὑπῆρξαν τὰ συνέδρια ἐκεῖνα, πολὺ προτιμότερα τῶν πολυανθρώπων, πολυχρόμων καὶ μᾶλλον ἐντυπωσιακῶν παγκοσμίων ἐκκλησιαστικῶν συνεδρίων! Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προπαρασκευαστικὴν διὰ τὸ συνέδριον τοῦ *Amsterdam* ἐργασίαν, παρ' ὅλην τὴν γοργῶς βαίνουσαν ἐπιδείνωσιν τῆς νόσου του, δὲν παρέμεινεν ἀμέτοχος ὁ D., τοῦ ὁποίου τὸ κύκνειον ἄσμα ὑπῆρξεν ἡ τέσσαρας ἀκριβῶς μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του γενομένη ἐν Χαϊδελβέργῃ πρὸς Ἀγγλοὺς καὶ Γερμανοὺς φοιτητὰς ὁμιλία του ἐπὶ ἐνὸς τῶν κυρίων θεμάτων τοῦ ἐν λόγῳ συνεδρίου ὑπὸ τὸν τίτλον «*Altes u. N. Testament als Quelle der sozialen und politischen Lehre*».

Ἐπίσης διεκρίθη ὁ D. ὡς διδάσκαλος μεθοδικός, σαφῆς καὶ ἐπαγωγός, διδάξας ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν καὶ ἀγαπηθεὶς πολὺ ὑπὸ τῶν πολυαρίθμων μαθητῶν του, ὧν τινες κατέλαβον καὶ πανεπιστημιακὰς ἔδρας, ὡς ὁ *K. L. Schmidt*, ὁ *Lohmeyer*, ὁ *W. Kummel* κ. ἄ., ὡς καὶ ἐπικαίρους ἐκκλησια-

στικὰς θέσεις. Ἀλλὰ καὶ φίλος πιστὸς ὑπῆρξεν ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ ἐπιδειξάμενος ἰδιαιτέραν πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἐπιστήμονας συμπάθειαν, ἀπαύγασμα τοῦ σεβασμοῦ τοῦ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν καὶ τῆς συμπαθείας τοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἧς δείγματα ἔχομεν παραμυθητικὰς ἐπιστολάς ἀποσταλείσας εἰς ἡμᾶς ὄχι μόνον εὐθὺς μετὰ τὴν ἰταλικὴν εἰσβολήν, ἀλλὰ καὶ βραδύτερον μετὰ τὴν γερμανικὴν ἐπιδρομὴν καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς καὶ παραπεμπούσας εἰς κατάλληλα γραφικὰ χωρία.

Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ M. Dibelius στρεῖται ἡ γερμανικὴ καὶ ἡ ἐν γένει προτεσταντικὴ θεολογία ἐνὸς ἐγκρίτου ἐρευνητοῦ καὶ διδασκάλου, φορέως τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος, τῶν παραδόσεων καὶ τοῦ ἥθους τῆς παλαιᾶς προπολεμικῆς (πρὸ τοῦ 1914) γερμανικῆς θεολογίας.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ